

Zabytki

Autor: Grzegorz Statek
15.02.2007.

Kościół pod wezwaniem świętego Bartłomieja w Łapanowie

W roku 1529 został wzniesiony w Łapanowie drewniany kościół w stylu gotyckim pod wezwaniem św. Bartłomieja. Kościół ma konstrukcję zrębową. W roku 1614 kościół został przebudowany kosztem ówczesnego właściciela Łapanowa, szlachcica Marcina Lutosławskiego. Ufundował on kaplicę, która została przybudowana do kościoła. Kaplica ta posiadała rzut kwadratu a nakrywa ją kopuła. Przebudowano kościół poprzez obniżenie dachu. Zmieniono też pierwotne gotyckie wyposażenie na barokowe lub rokokowe. Główny ołtarz w kościele prawdopodobnie jest dziełem lokalnego snycerza i rzeźbiarza Piotra Korneckiego z Gdowa. Zdobią go obrazy ołtarzowe wykonane dawną technologią malarstwa tablicowego, temperowego ze złoceniami. Z XVI w. pochodzi znajdujący się w tym kościele późnogotycki posąg Zmartwychwstałego Chrystusa, posiadający liturgiczne przeznaczenie w okresie Wielkanocy. Dopatrzonego się w nim związków z rzeźbą słowacką spiską, pozostającą w zależności od sztuki Wita Stwosza. Z końca XV w. pochodzi gotycka chrzcielnica w formie kielichowej z dekoracją architektoniczną. W kościele zachowały się pochodzące z końca XV w. bogate parametry kościelne doby gotyku - cenne gotyckie tkaniny, importowane z Włoch, strzyżone aksamity florenckie, weneckie i genuańskie, w których dominują typowe motywy zdobnicze, najczęściej z owocem granatu. W kościele znajduje się wykonane przez miejscowych kamieniarzy epitafium klęczącego rycerza na pamiątkę ówczesnego właściciela Łapanowa Marcina Łapki, towarzysza husarskiego, rycerza orężnego zmarłego w 1652 r.

W XVIII w. wzniesiono obok Kościoła wolno stojącą dzwonnice, zbudowaną na słup z nawieszoną izbicą i gontowym dachem namiotowym. Pod koniec XIX w. drewniany kościół łapanowski o konstrukcji zrębowej przebudowano i poszerzono, nadając mu obecny kształt. Z XIX w. pochodzi też otoczony wielką czcią przez mieszkańców Łapanowa obraz Matki Boskiej Gromnicznej pewnego ludowego malarza, który obok tablicowego obrazu św. Anny, stanowi jedną z osobliwości łapanowskiego kościoła.

Parafialny odpust obchodzony jest 24 sierpnia na uroczystość św. Bartłomieja patrona parafii. Na uwagę zasługują również śródowe nabożeństwa do Matki Bożej Nieustającej Pomocy.

Galeria zdjęć:

Cmentarze z I Wojny Światowej Cmentarz z I wojny światowej nr 342 w Łapanowie Wśród lasów, pól spotyka się w Polsce cmentarze. Napisy w obcym języku, pojedyncze czy podwójne krzyże na mogiłach żołnierzy, ginących masowo na przedpolu Karpat między Wisłą a Dniestrem w szponach okrutnej wojny 1914 - 1918.

Na terenie naszej gminy znajdują się cztery takie cmentarze w miejscowościach: Łapanów Nr 342, Kępanów Nr 343, Tarnawa Nr 334, Sobolów (Zonia) Nr 341 i 339 oraz pomnik poległych na cmentarzu parafialnym.

Sens walki rozdzielonych Polaków walczących na różnych frontach ukazuje poezja legionowa czego przykładem jest wiersz E. Słońskiego: Rozdzielił nas, mój bracie
zły los i trzyma straż
w dwóch wrogich sobie szańcach
patrzemy śmierci w twarz.

W okopach pełnych jęku,
w słuchani w armat huk,
stoimy na wprost siebie-
ja - wróg twój, ty - mój wróg

Las płacze, Ziemia płacze,
świat cały w ogniu drży...
w dwóch wrogich sobie szańcach
stoimy - ja i ty.

O nie myśl o mnie bracie,

w śmiertelny idąc bój
i w ogniu moich strzałów
jak rycerz mężnie stój.

A gdy mnie z dala ujrzysz
od razu bierz na cel
i do polskiego serca
moskiewską kulą strzel.

Bo wciąż na jawie widzę
i co noc mi się śni,
że TA CO NIE ZGINĘŁA,

wyrośnie z naszej krwi Cmentarze te w ostatnich kilkunastu latach przeszły prace renowacyjne częściowo przy pomocy Urzędu Gminy i Urzędu Wojewódzkiego w Tarnowie a częściowo była to praca społeczna okolicznych mieszkańców. Do cmentarzy odbywają się również pielgrzymki, które w obecnej chwili mają charakter międzynarodowy za sprawą Austriackiego Czarnego Krzyża. Galeria zdjęć:

Cmentarz z I wojny światowej nr 343 w Łapanowie

Cmentarz z I wojny światowej nr 341 w Sobolowie

Pomnik z I wojny światowej na cmentarzu w Sobolowie

Cmentarz z I wojny światowej Cmentarz z I wojny światowej nr 334 w Tarnawie na Zonii

Pomniki, kapliczki i krzyże przydrożne

Na terenie gminy poza już wymienionymi większymi obiektami zabytkowymi znajdują się również mniejsze, jednakże nie mniej ciekawe pomniki, kapliczki i krzyże przydrożne. W samym Łapanowie znajduje się pomnik upamiętniający wydarzenia z 1932 r. - krwawe zajścia okolicznych chłopów z policją. W Brzezowej znajduje się drugi pomnik, upamiętnia on wydarzenia z 1946 r. Na uwagę zasługują również gęsto rozsiane kapliczki i krzyże. Ich historia jest bardzo ciekawa. Wiele z nich powstało jako wotum za ocalenie od nieszczęśliwego wypadku. Upamiętniają one również zbiorowe mogiły osób, które zmarły w wyniku chorób zakaźnych. Wiele z nich ma bardzo ciekawe legendy przekazywane ustnie przez mieszkańców miejscowości, w których się znajdują. Poprzez tajemnice, jakie w sobie kryją oraz piękne, misterne wykonanie, zasługują na uwagę i stanowią swoiste "memento mori" dla współczesnych. Galeria zdjęć:

Zamek w Wieruszycach

Budowę zamku rozpoczęto w XV w. kiedy to posiadłość znalazła się w rękach Szreniawitów - Wieruskich. Była to typowa rycerska budowla obronna wybudowana z kamieni. Druga faza budowy zameczku rozpoczęta została w 1531 r. Zaznaczyła się dobudowa gotyckiej wieży mieszkalnej, nowej piętrowej części umocnionej basztą. Budowla przedstawiała w dalszym ciągu dwór obronny. Zamek wieruszycki rozbudowano jeszcze raz w pierwszym ćwierćwieczu XVII w. Powstał wtedy trzeci człon budowli z loggią widokową, dziś nie zachowany lecz zachowany w inwentarzu z 1746 r. kiedy posiadłość przeszła we władanie Ołtarzewskich. W 1830 r. właścicielem zamku był Ferdynand Meysner kapitan wojsk Królestwa Polskiego. W 1928 r. dwór objęła rodzina Padlewskich, w ich władaniu pozostał do 1945 r. W tym też roku weszła w życie reforma rolna, zamek został upaństwowiony. W 1970 r. przeprowadzono odbudowę i konserwację dworu na rzecz turystyczno - wypoczynkową. Prace te wykonane zostały przez Państwową Służbę Ochrony Zabytków z Krakowa. Wykonano dwa stropy i dach. W 1981 r. zabudowania wraz z rozpoczętą renowacją zamku kupił Pan Marek Skrzyński.

Do dnia dzisiejszego nowy właściciel dokonał w zamku szeregu znacznych remontów. Wykonano kamienne futryny do wszystkich otworów okiennych oraz odpowiednie zamknięcia, zamek wzbogacił się o nowe tynki piętra i piwnic, kamienne schody, założona została instalacja elektryczna, w bibliotece i sypialni położono podłogi. Na piętrze wykonano wszystkie sufity w drewnie z ozdobnymi rzeźbionymi stragazami. W bibliotece przygotowano kamienne wypusty pod regały na książki, wykonano również do wszystkich okien kamienne podgrzewane parapety.

_____ Pozostałość zespołu dworsko-

parkowego z XVII w. (Brama) w Tarnawie
Według źródeł historycznych majątek Tarnawa za czasów Jana Długosza dziedziczył Mikołaj Skarbek i Czyemyesz hrabia Drużyna. Na przestrzeni wieków z różnych przyczyn dobra przechodziły z rąk do rąk zmieniając właścicieli. Majątek należał do Lubomirskich, Kmitów, Gąsiorowskich, Marynowskich,

Roztworowskich. Do wybuchu II wojny światowej właścicielką była Zofia z Brzozowskich Wolska. Po usunięciu ostatniej właścicielki, okupanci niemieccy osadzili w majątku swoich rządców, zaś po zakończeniu wojny i parcelacji terenu obiekty objęła Gminna Samopomoc Chłopska, następnie szkoła, a w roku 1947 do czasów obecnych budynki dworskie są własnością rodziny Ostafinów - Nowaków.

Na uwagę zasługuje murowana brama, usytuowana przy wjeździe do majątku, której wiek, tak samo jak i budynku dawnego dworu, ocenia się na ok. 300 lat. Na terenie parku znajdującego się na posesji Nowaków jest 6 dębów uznanych jako pomniki przyrody.

Zespół dworsko-pałacowy w Zbydniowie

W połowie XIV w. dobrami zbydniowskimi władali rycerze z rodu Zbigniewskich, w końcu XVI w. nowymi właścicielami byli Wierusy i Gabońscy. W 1855 r. posiadłości należały do Gąsiorowskich, a później do Mańi Popielowej, następnie dwór przeszedł w posiadanie rodziny Sadowskich aż do 1980 r. z końcem 1981 r. zabytkowy zespół dworski kupił Pan Waław Szymczakowski z Krakowa i jest on właścicielem do dzisiaj. W okresie jego gospodarowania dwór przeszedł gruntowny remont. Również park został oczyszczony ze zbędnych zarośli i wzbogacony o bardzo piękny ogród skalny. Na uwagę zasługują również okazałe drzewa pomniki przyrody znajdujące się w parku (modrzewie, lipy, dęby) oraz bardzo piękna aleja grabowa. Galeria zdjęć:

Kościół pod wezwaniem Wszystkich Świętych w Sobolowie

Parafia wraz z kościołem w Sobolowie (Bocheńskie) istniała już w początkach XIV wieku; wymieniona została w spisach Świętopietrza z lat 1325-1327. Jednak obecnie znajdujący się we wsi kościół powstał dopiero pod koniec XVI w., a w roku 1594 został poświęcony. Chociaż w latach 1923-33 został nieco przekształcony, nie zatracił charakteru budowli wywodzącej się z tradycji budownictwa średniowiecznego. Jest to obiekt drewniany, o zrębowej konstrukcji ścian. Posiada zamknięte trójboczne prezbiterium i mocno wydłużoną nawę a nadto dwie przybudówki: zakrystii i kaplicy. Wszystkie wnętrza nakrywają drewniane stropy. Data 1757 widniejąca na jednej z belek stropu świadczy, że remontowany był w połowie XVIII wieku. Z tego też czasu pochodzi umieszczony na belce tęczycy krucyfiks w asyście dwóch aniołów, a może i dwa ołtarze boczne. Ołtarz główny jest dziełem z początków wieku XIX, ale utrzymany w stylu późnego baroku. Najstarszym zabytkiem we wnętrzu jest obraz Ukrzyżowanie z 1583 r. Tylko nieco młodsza - siedemnastowieczna Matka Boska w otoczeniu symboli mistycznych. Jest tu też fragment renesansowego nagrobka i epitafium zmarłej w 1665 r. z Jordanów Stanisławy Sobolewskiej. Warto też zwrócić uwagę na późnobarokowe ławy kolatorskie, na malowane konfesjonały, rokokową ambonę i fragment ołtarza z tego samego czasu w bocznej kaplicy. Kościół posiada wieżę, wraz z sygnaturką - remontowaną i odnowioną w 1999 r. oraz towarzyszącą mu od zachodu również odrestaurowaną niewielką dzwonnice, przypuszczalnie z XVIII w. z dzwonem będącym polskim wyrobem z 1510 roku. Podobnie jak w wielu sanktuariach, również w Sobolowie można przejść "na ofiarę" na klęczkach wokół ołtarza. Wnętrze świątyni zdobią liczne ornamenty, szczególnie przejmujące są zaś obrazy dusz czyścicowych, które kiedyś prawdopodobnie stanowiły większą całość. Nad głównym wejściem do świątyni tradycyjnie umieszczone są organy, podobnie jak cały kościół niezwykle okazałe.

Specyfikę parafii Sobolów podkreślają również specjalne nabożeństwa. Każdego pierwszego dnia miesiąca odprawiane jest nabożeństwo parafialne, na które składają się: różaniec z wypominkami w intencji dusz w czyśćcu cierpiących, msza św. Po mszy św. następuje wystawienie Najświętszego Sakramentu, w trakcie którego odmawiana jest Litania do Wszystkich Świętych. Całe nabożeństwo kończy się uroczystym błogosławieństwem. Na uwagę zasługują jeszcze śródowe nabożeństwa nowennowe do Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Parafialny odpust jest obchodzony w październiku w Święto Matki Bożej Różańcowej (pierwsza niedziela października) oraz drugi raz w listopadzie na uroczystość Wszystkich Świętych. Galeria zdjęć:

Parafia Nawiedzenia Najświętszej Marii

Panny w Tarnawie

Najstarszym zabytkiem w Tarnawie jest kościół parafialny wraz z dzwonnice. Początkowo kościół był drewniany pod wezwaniem Nawiedzenia NMP wybudowany w 1440 roku, a w 1628 r. konsekrowany przez biskupa sufragana krakowskiego. Dawnymi czasy właścicielem tych ziem byli Lubomirscy. W latach 1523-1547 Joachim Lubomirski posiadał 20 wsi w tym Tarnawę. W 1560 r. zamienił kościół na zbór kalwiński, wytrwał przy zborze aż do śmierci. Po tej profanacji kościół został przywrócony do świętości przez biskupa sufragana krakowskiego w 1583 r. W miejsce starego drewnianego kościoła wybudowano nowy murowany kościół w 1803 r. 20 maja 1826 r. kościół został konsekrowany przez biskupa tynieckiego Grzegorza Tomasza. W 1856 r. Jan Taboła - kowal ofiarował do tut. kościoła obraz wielki NMP, który nie dotrwał do naszych czasów. Ks. proboszcz Józef Kmiecik od 1898 - 1952 r. wybudował plebanię, pokrył blachą dach kościoła i wymalował kościół. Ostatnia odnowa kościoła miała miejsce kilka lat temu za ks. proboszcza Jana Kabzińskiego. W takim wystroju pozostał do dzisiaj. Jedynymi zabytkami, które dotrwały

do dnia dzisiejszego to kamienna chrzcielnica i płaskorzeźba ostatniego z potomków Lubomirskich. Wnętrze Kościoła:

GALERIA ZDJĘĆ:

Zabytkowy kościół w Łapanowie - epitafium
Zabytkowy kościół w Łapanowie - wnętrze - 1
Zabytkowy kościół w Łapanowie - wnętrze - 2
Zabytkowy kościół w Łapanowie - chrzcielnica
Zabytkowy kościół w Łapanowie - ambona
Łapanów- pomnik upamiętniający wydarzenia z 1932 r.
Grabie- kapliczka z XIX wieku
Dzwonnica przy Kościele Wszystkich Świętych w Sobolowie
Kościół pod wezwaniem Wszystkich Świętych w Sobolowie- Tabernakulum
Kościół w Tarnawie - wnętrze
Kościół w Tarnawie - wnętrze 2
Kościół w Tarnawie - chrzcielnica